

**Модернізація управління в контексті вимог
Закону України «Про освіту»**
*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної онлайн-конференції
(20 травня 2020 року)*

Харків – 2020

УДК 37.07(477)
ББК 74.04(4УКР)6

За загальною редакцією директора Інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди, професора Р. Черновол-Ткаченко; заступника директора Інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди, професора О. Мармази; завідувача кафедри наукових основ управління, доцента О. Гречаник.

Затверджено Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Протокол № 3 від 12.06.2020

Редакційна колегія:

Т. Бережна – кандидат педагогічних наук, вчений секретар Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»;

О. Галус – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

В. Зелюк – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського;

З. Рябова – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, управління та адміністрування Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

О. Деменко – кандидат юридичних наук, доцент, директор Департаменту освіти Харківської міської ради, заслужений працівник освіти України, «Відмінник освіти України».

Тексти доповідей друкуються в авторській редакції.

Модернізація управління в контексті вимог Закону України «Про освіту»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції; [за заг. ред. проф. Р. Черновол-Ткаченко, проф. О. Мармази, доц. О. Гречаник]. Ч. 1. — Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. — 425 с.

ISBN 978-966-8196-21-8

Матеріали розкривають аспекти модернізації управління закладами освіти в контексті реалізації Закону України «Про освіту», підготовки сучасних керівних кадрів, менеджерів різних сфер господарювання. На теоретико-прикладному рівні схарактеризовано сучасні підходи до управління закладами освіти різних типів і педагогічними колективами цих закладів, визначено засоби розвитку професійної компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників, персоналу організацій і установ. Висвітлено питання самовдосконалення керівників ЗО і педагогів, розглянуто питання професійного й особистісного розвитку педагогічних кадрів.

Видання буде корисним для здобувачів освіти менеджерських спеціальностей, керівників закладів освіти різних типів, працівників системи освіти, у т.ч. підготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти.

ISBN 978-966-8196-21-8

© Р. Черновол-Ткаченко, О. Мармаза, О. Гречаник
© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
ІПКПМО, 2020

<i>ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</i>	
Рябко М. О.	
<i>УМОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ</i>	292
Свічкарь С. В.	
<i>ЯКІСТЬ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК УПРАВЛІНСЬКА ПРОБЛЕМА</i>	296
Сіряк С. В.	
<i>ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	301
Скотня Т. С.	
<i>РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК КЛЮЧОВА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ</i>	305
Скрипниченко Л. М.	
<i>МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ</i>	309
Собакар Є. А.	
<i>МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ АУДИТОРСЬКИХ ПРОЦЕДУР В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	316
Темченко О. В.	
<i>РОЗВИТОК АВТОРИТЕТУ КЕРІВНИКА ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ</i>	319
Терлецька В. А.	
<i>РОЗРОБЛЕННЯ Й ОЦІНЮВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПЕДАГОГІВ</i>	326
Тихонович В. М., Туріщева Л. В.	
<i>ОСОБЛИВОСТІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ОПРАЦЮВАННЯ НАУКОВОГО ТЕКСТУ</i>	330
Ткаченко О. М.	
<i>УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОСТІ</i>	333
Трубчанінов М. А.	
<i>СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОТОВНОСТІ КЕРІВНИКА ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ</i>	338
Тума Л. П.	
<i>УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ</i>	343
Устименко Т. А.	
<i>МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ТА ФОРМ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ ВИМОГ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»: ПРОГРАМА ТРЕНІНГУ З РОЗВИТКУ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ</i>	348

**УМОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ**

Рябко М. О.

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню умов удосконалення правової компетентності керівника закладу освіти. Визначені умови розглядалися не тільки як засіб ефективного володіння правовою інформацією з окремих галузей права, а й формування умінь аналітично і коректно її застосовувати у конкретних ситуаціях управлінської діяльності.

Ключові слова: умови, правова компетентність, управлінська діяльність.

Постановка проблеми. Сучасні проблеми демократизації суспільства, зміна стратегії реформування в системі освіти вимагають підвищення особистої правової компетентності керівника закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО).

В межах нашого дослідження ми будемо розглядати правову компетентність керівника як одну із складових його управлінської діяльності, яка виникає з необхідності розв'язання завдань, спрямованих на пошуки шляхів гармонійного входження у правове поле держави на основі Конституції України, Концепції «Нова українська школа», Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» інших нормативно-правових документів.

Отже, правова компетентність менеджера освіти передбачає знання і виконання ним сучасного законодавства та галузевої нормативно-правової бази, соціальних норм і правил поведінки, які санкціонуються або встановлюються державою відповідно до його прав, обов'язків і повноважень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість правової освіти керівника та її державне значення спричинили появу багатьох наукових публікацій з даної тематики. Дослідженню проблем правового виховання особистості приділяють увагу вчені-правники України (В. Головченко, В. Котюк, В. Оксамитний, О. Скакун, М. Цвік). Аспектам правового виховання та правової культури присвячені роботи грузинських (Д. Абашідзе, Т. Сарішвілі), українських (Г. Васянович, В. Дубровський, М. Городиський, І. Козубовська, А. Морозов, М. Подберезський, Л. Твердохліб, Н. Ткачова, М. Фіцула).

Питання формування правової культури та правової свідомості особистості проаналізовано Г. Васяновичем, В. Владимировою, І. Дарманською, Я. Кічук, М. Подберезським, І. Романовою, Н. Яковлевою, теоретичним аспектам формування правової компетентності особистості присвячено праці С. Воєводіної, С. Гуріна, О. Іваній, Д. Коваленка, О. Панової, Н. Саприкіної.

Проблеми підготовки керівників закладів освіти у системі післядипломної педагогічної освіти розкриваються в сучасних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених, а саме: В. Бондаря, В. Воронцової, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, Л. Калініної, О. Мармази, В. Маслова, В. Мельник, В. Олійника, Т. Сорочан, Т. Сущенко, Р. Черновол-Ткаченко та інші.

Водночас, вивчення теорії і практики правової компетентності керівників ЗЗСО показало, що на сьогодні майже відсутні дослідження, предметом яких було б теоретичне обґрунтування умов удосконалення правової компетентності керівників ЗЗСО.

Мета статті – визначити і розкрити особливості умов вдосконалення правової компетентності керівників ЗЗСО.

Виклад основного матеріалу. Аналіз довідникової літератури свідчить, що під терміном «умови» розуміється те, від чого залежить щось інше (обумовлено), істотний компонент об'єкт (речей, їх станів, взаємодій), з наявності яких з необхідністю впливає існування даного явища. Сукупність конкретних умов даного явища утворює середовище його протікання, від якого залежить дія законів природи й суспільства. Умова як одна з категорій детермінізму утворює, таким чином, момент загального діалектичного взаємозв'язку [5].

На відміну від причини, яка породжує те чи інше явище, умова складає обстановку, середовище, в яких воно виникає, існує й розвивається. Це те, від чого залежить дещо інше (обумовлене); істотний компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), з наявності якого з необхідністю впливає існування даного явища.

Компонент (від лат. *componens (componentis)*) – той, що складає) – складова частина чогось [4].

Послугуючись науковими розвідками [1], вважаємо, що визначені дослідницею компоненти можуть слугувати як умови вдосконалення правової компетентності керівника ЗЗСО. Таким чином, поняття «умови вдосконалення правової компетентності керівника ЗЗСО» в контексті нашого дослідження трактуємо як: особливі компоненти його управлінської діяльності, що об'єктивно забезпечують її результативність у межах правового поля, а саме: *когнітивний, мотиваційно-ціннісний, діяльнісний, особистісний*.

Знання фундаментальних основ трудового права, теорії управління персоналом, причин виникнення трудових спорів; розуміння структури правової діяльності в управлінні працівниками лежать в основі *когнітивного компоненту*. Через змістові характеристики даного компоненту можливо визначити рівень правової освіченості керівника ЗЗСО як наявність у нього сукупності правових та професійних знань, поглядів, переконань, правових установок тощо, які надають йому можливість правильно оцінити соціальну роль права як рівної міри свободи, справедливості, захисту прав і законних інтересів [2], які налаштовують його на неперервну правову самоосвіту,

правову поінформованість як результат вияву ним пізнавальної самостійності.

Сутність правової освіченості полягає передусім у тому, що особа знає свої конституційні права та обов'язки і відповідно до цього обирає той чи інший варіант поведінки, який не суперечить закону та характеризує її реальну підготовленість і можливість діяти зі знанням справи.

Правові знання – це відображення у свідомості сучасного керівника ЗЗСО об'єктивно існуючого права (комплекс знань основ Конституції України, законів України про освіту, знання з основ теорії правовідносин, освітнього права, знання юридичних процедур захисту своїх прав). Це своєрідний запас правових знань про правові принципи, конкретні правові норми і законодавчі акти, з дією яких людина має справу найчастіше у професійній трудовій діяльності, побуті, громадському житті, сім'ї. Це своєрідний мінімум правових знань і уявлень, який потрібний людині для правильної орієнтації у складній системі правових відносин, для регулювання особистої поведінки і оцінки поведінки інших осіб, для виконання вимог закону.

Позитивне відношення керівника ЗЗСО до управлінської діяльності з позиції норм законодавства про освіту, усвідомлення необхідності та наявності бажання здійснювати професійні дії з позиції суб'єкта освітніх правовідносин лежить в основі *мотиваційно-ціннісного компонента*, який характеризує і відображає його професійно-особистісну зацікавленість в дотриманні правових норм у своїй діяльності.

Правові цінності дозволяють керівникові здійснити соціально визнаний вибір своєї поведінки в управлінні організацією. До них належать: право, повага до права і закону, повага прав і свободи особистості, рівність людей, виконання особистістю своїх обов'язків, законність тощо.

У наукових джерелах правосвідомість керівника трактують як погляди, уявлення, думки, почуття, настрої, які виражають розуміння необхідності встановлення та функціонування визначеного правового порядку в суспільстві. Є наукова позиція, що правосвідомість – це система ідей, уявлень, емоцій і почуттів, які виражають ставлення індивіда, групи, суспільства до чинного, минулого та бажаного права, а також до діяльності, пов'язаної з правом [3].

Уміння керівника ЗЗСО виконувати правову діяльність на оптимальному рівні активності, оволодівати нормами і правилами правової діяльності, адекватно орієнтуватися в правовій сфері життя реалізується через *діяльнісний (поведінковий) компонент*. Виділення даного компонента в структурі правової компетентності обумовлено тим, що засвоєння спеціальних правових знань – вагома, але недостатня умова успішного формування правової компетентності керівника ЗЗСО.

Сформованість діялісного компонента правової компетентності керівників закладів освіти виражає їх мобільність у виконанні управлінських функцій, що реалізуються у прийнятті управлінських рішень завдяки наявності комплексу професійних компетентностей.

Адекватна самооцінка, умінні управляти конкретними емоційними станами; діяти розумно і виконувати дії, спрямовані на досягнення усвідомленої мети реалізується через *особистісний компонент*, який включає в себе особистісно-правові якості керівника – індивідуальні особливості, які є стійкими, суттєвими, рівноцінними та впливають на ефективність професійної діяльності з позиції усвідомлення себе суб'єктом освітніх правовідносин; на успішність вирішення професійних ситуацій з позиції правових норм: самостійність і критичність оцінювання та аналізу правової ситуації з позиції нормативно-правових актів; позитивне ставлення до правових норм; витримка та емоційна стабільність; ініціативність у професійній діяльності та у взаємодії з іншими суб'єктами освітніх правовідносин.

Викладене вище переконує, що умови вдосконалення правової компетентності керівника ЗЗСО мають ефективно проявлятися в процесі реалізації ним управлінських функцій, включаючи такі складові: знання українського законодавства та інших нормативно-правових актів, основних сфер та механізмів правового регулювання діяльності закладу освіти та його суб'єктів; уміння виділяти правові аспекти в управлінських ситуаціях та визначати можливість їх розв'язання правовими засобами; здатність аналізувати управлінську ситуацію з правової точки зору та передбачити правові наслідки прийнятих рішень; здатність дотримуватися правових норм у фінансово-економічних відносинах тощо.

Важливо враховувати, що правова компетентність є динамічною, тому що визначається і може бути оціненою тільки в ході практичної діяльності, а її рівень може підвищуватися безперервно протягом усієї професійної життєдіяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, умови вдосконалення правової компетентності керівника в процесі управління ЗЗСО ми розглядаємо не тільки як компоненти оволодіння правовою інформацією з окремих галузей права, а й уміння аналітично та коректно їх застосовувати у конкретних управлінських ситуаціях закладу освіти. Означене твердження базується на аналізі посадової інструкції керівника ЗЗСО, так як більша частина напрямів його діяльності спрямована на вирішення завдань із застосування правових норм, а саме правової компетентності. Подальші наші наукові дослідження будуть спрямовані на обґрунтування сутності й структури відповідної науково-методичної системи, спрямованої на ефективне формування правової компетентності майбутнього керівника закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Новгородська Ю. Правова компетентність як важлива складова управлінської діяльності майбутнього керівника дошкільного навчального закладу. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
2. Професійна освіта : Словник : навч. посіб. / Уклад. С. У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ, 2000. 380 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків, 2001. 656 с.

4. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ, 1974. 865 с.
5. Шевнюк О. Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика. Київ, 2003. 297 с.

CONDITIONS FOR IMPROVING THE LEGAL COMPETENCE OF THE HEAD OF THE EDUCATIONAL INSTITUTION

Ryabko M. O.

The article is devoted to the theoretical substantiation of the conditions for improving the legal competence of the head of an educational institution. Certain conditions were considered not only as a means of effective possession of legal information in certain areas of law, but also the formation of skills to analytically and correctly apply it in specific situations of management.

Key words: *conditions, legal competence, managerial activity.*

УДК 005.6

ЯКІСТЬ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК УПРАВЛІНСЬКА ПРОБЛЕМА

Свічкач С. В.

У статті розглядаються: зміст і характер позашкільної освіти, яка мотивує дітей та молодь на розвиток стійких потреб в пізнанні і творчості, максимально реалізувати себе, самовизначитися предметно, соціально, професійно, особистісно; розкрито основні чинники управління забезпеченням якості цього процесу.

Ключові слова: *позашкільна освіта, якість, якість позашкільної освіти, управління якістю позашкільної освіти.*

Постановка проблеми. Людство постійно забезпечує теорію та практику освіти протягом усього розвитку суспільства. Концепція «Нова українська школа» обумовлена потребами суспільства в модернізації освітньої інфраструктури та реальними можливостями не лише закладів загальної середньої освіти, а й закладів позашкільної освіти (ЗПО) як школи життєтворчості особистості.

Розвиток науки та техніки, стрімке зростання усіх сфер суспільного виробництва вимагає від сучасного ЗПО постійного якісного оновлення змісту, структури стилю управління, методів і форм навчання, виховання та розвитку зростаючої особистості. Сучасне замовлення соціуму полягає в тому, щоб створити такі умови всебічного розвитку особистості в позаурочний час, за яких би кожна дитина успішно навчалася, розвивала свій інтелект, була готова до творчої самореалізації; щоб у неї формувалась національна самосвідомість, активна життєва позиція громадянина-патріота, який може стати мобільним учасником процесу утвердження незалежної України та її розвитку як демократичної, успішної держави.

Забезпечення якості позашкільної освіти, безумовно, залежить від якісного управлінського впливу на процес її становлення й розвитку. Ця